

Recenzja pracy doktorskiej mgr Anety Dudy-Jaśkiewicz,
pt. Kształtowanie kreatywności w procesie edukacji wczesnoszkolnej,
napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Doroty Ilczuk, dr. Łukasza Tanasia
i dr Marty Fikus-Kryńskiej

Wydział Filozoficzny

Instytut Psychologii

Projekt doktorski mgr Anety Dudy-Jaśkiewicz bada możliwości rozwijania kreatywności dzieci w ramach edukacji wczesnoszkolnej. W swojej pracy Autorka połączyła myślenie typowe dla humanisty – dla którego badanie spełnia rolę formacyjną względem rzeczywistości – z metodologią poznania właściwą naukom społecznym, w szczególności psychologii. Przedłożony projekt ma charakter wdrożeniowy, zaś jego celem było zaprojektowanie, wprowadzenie i sprawdzenie skuteczności interwencji dla edukacji wczesnoszkolnej służącej rozwijaniu kreatywności uczniów. Interwencja, na którą składa się multidyscyplinarny zestaw metodyczny w połączeniu z instrukcją dla nauczyciela, została opracowana „na drodze analizy w obszarze kultury, edukacji, ekonomii, rynku”, a następnie – z użyciem różnorodnych strategii metodologicznych – sprawdzona pod kątem skuteczności w naturalnym środowisku szkolnym, podczas lekcji.

Praca jest obszerna (liczy 344 strony) i składa się z 9 rozdziałów. W części teoretycznej (rozdziały 1-5) Autorka nakreśla podjęty problem badawczy z kilku perspektyw. We wprowadzeniu, wśród opisywanych kompetencji przyszłości (rozdział 1) wyróżnia kreatywność, charakteryzując to zjawisko w ujęciu psychologii (rozdział 2; definicje, odróżnienie od pojęć podobnych, modele, natura zjawiska) i w kontekście szkolnym (rozdział 3; twórczy uczeń, stosunek nauczycieli do uczniów twórczych). Podkreśla też znacznie innowacji we współczesnej gospodarce (rozdział 4) i prezentuje procedurę *Design Thinking* (DT) jako technikę twórczego myślenia. Na końcu wprowadzenia teoretycznego Doktoranta zarysowuje koncepcję badań własnych (rozdział 6).

Rozdziały 7 do 9 szczegółowo relacjonują metodę i wyniki badań własnych, które składały się z kilku zróżnicowanych metodologicznie etapów. Etap pierwszy stanowiła jakościowa analiza danych zastanych w postaci dostępnych na rynku zestawów pomocy dydaktycznych (podrozdział 7.1) oraz dwóch opublikowanych

ul. Romana Ingardena 6

30-060 Kraków

tel. 12 663 24 15

www.psychologia.uj.edu.pl

raportów z badań dotyczących sprzętu i metod dydaktycznych wykorzystywanych w szkołach. Badania przeprowadziły i raport przygotowały dwie instytucje: *Instytut Badań Edukacyjnych* („Diagnoza potrzeb nauczycieli przyrody w szkole podstawowej w zakresie wsparcia w prowadzeniu lekcji metodą badawczą” (pod kierownictwem? W. Grajewskiego, Instytut Badań Edukacyjnych, 2014) oraz *Centrum Nauko Kopernik* („Doświadczenie nieoswojone, stosowanie metody badawczej na lekcjach przyrody” (T. Piątek, Centrum Nauki Kopernik, 2015 r.) (podrozdział 7.2). Wnioski z tej analizy posłużyły do sprecyzowania założeń projektowanego zestawu dydaktycznego. Autorka uznała, że zestaw nie wymaga profesjonalnego drogiego sprzętu, ale raczej powinien się składać z przedmiotów bezpiecznych „domowego” użytku. Ponadto powinien zawierać podręcznik i instrukcje opisujące, jak stymulować kreatywność uczniów z wykorzystaniem zestawu.

Dalszy etap pracy stanowiło badanie pilotażowe, którego celem było stworzenie prototypowego zestawu metodycznego z udziałem nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej (podrozdział 7.3). Tę fazę badania mgr Duda-Jaśkiewicz oparła na triangulacji technik badawczych, łącząc metody jakościowe i ilościowe. Rekrutacja do pilotażu prowadzona była za pomocą strony internetowej (do projektu zaproszono 14 osób wybranych ze znacznie liczniejszej grupy zgłoszonych, zaś ukończyło go 8 uczestników). Nauczyciele najpierw brali udział w projektowaniu zestawu metodycznego, a następnie testowali go na swoich zajęciach lekcyjnych.

Jednocześnie Doktorantka przeprowadziła badanie fokusowe (podrozdział 7.4) w postaci grupowej moderowanej dyskusji z udziałem nauczycieli, przedmiotem ich refleksji czyniąc pojęcia związane z kreatywnością w kontekście szkolnym, rolą i motywacjami nauczyciela, możliwościami i barierami rozwoju kreatywności w szkole. Zastosowanie metody interpretatywnej na tym etapie pozwoliło na przybliżenie obrazu świata, jakim dysponują reprezentanci środowiska, które ma z zestawem w przyszłości pracować. Odkryta na tym etapie wiedza dotycząca możliwości rozwijania kreatywności uczniów definiuje sposób myślenia i obecne i przyszłe działania nauczycieli jako grupy kulturowej, stanowiąc podstawę praktyk w obszarze kreatywności. Włączenie tego badania do projektu wydaje się więc niezwykle istotne. Natomiast dalszym aspektem pracy był opisany szczegółowo trening nauczycieli (podrozdział 7.5) oparty na metodzie DT oraz stworzenie końcowej wersji multidyscyplinarnego zestawu metodycznego do rozwijania kreatywności (podrozdział 7.6).

Kolejna faza badania obejmowała testowanie zestawu przez nauczycieli w ramach prowadzonych lekcji (podrozdział 7.7). Nauczyciele nie otrzymali żadnych instrukcji czy informacji dotyczących oczekiwań Badaczki względem korzystania

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Wydział Filozoficzny

Instytut Psychologii

ul. Romana Ingardena 6

30-060 Kraków

tel. 12 663 24 15

www.psychologia.uj.edu.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Wydział Filozoficzny

Instytut Psychologii

z zestawu. Miało to służyć odkryciu naturalnych afordancji zestawu oraz preferencji użytkowników. Uczestnicy badania byli natomiast zobowiązani do zapisywania realizowanych z uczniami czynności z wykorzystaniem zestawu, stosując metodę dzienniczkową (zapis swobodny, bez narzuconej struktury). (Nie jestem pewna, czy w tej części projektu wzięły udział te same osoby, które projektowały zestaw.)

Ten etap badań domykał wywiad fokusowy z udziałem nauczycieli pracujących z dziećmi z wykorzystaniem zestawu przez zaplanowane 3 miesiące (podrozdział 7.8). Pytania dotyczyły oceny kreatywności własnej nauczycieli, przejawów kreatywności w pracy z zestawem spostrzeganych u uczniów. Na podstawie powyższego powstał finalny prototyp zestawu opisany szczegółowo w podrozdziale 7.9.

Wreszcie ostatnim elementem części badawczej projektu było badanie ilościowe, przeprowadzone w celu uzyskania odpowiedzi na pytanie, na ile stworzony zestaw pomocy dydaktycznych oraz szkolenie nauczyciela w zakresie DT przyczynia się do podniesienia kreatywności uczniów (rozdział 8).

Rekrutacja uczestników badania prowadzona była we współpracy z *Centrum Nauki Kopernik* i *Ośrodkiem Rozwoju Edukacji* – przez elektroniczne ogłoszenia umieszczone na stronach i w mediach społecznościowych tych instytucji. Ostatecznie do badania przystąpiły 34 osoby na 160 zgłoszonych, w podziale na grupy eksperymentalne: (1) grupa Z – z interwencją w postaci możliwości korzystania z zestawu na lekcjach przez 3 miesiące (N=10 osób), (2) grupa X - bez interwencji (N=8 osób); (3) grupa DT – z interwencją w postaci 3-dniowego treningu DT (N=8 osób), oraz (4) grupa DTZ – z interwencją w postaci 3-dniowego treningu DT i możliwości korzystania na lekcjach z zestawu przez 3 miesiące (N=8 osób). Dobór do grup nie miał charakteru losowego (decydowała deklaracja dostępności czasowej nauczyciela, który jednak nie wiedział, na jaki typ aktywności się zapisuje). Autorka postawiła 3 hipotezy badawcze, spodziewając się, że uczniowie nauczycieli z grup Z, DT i DTZ uzyskają wyższe wyniki w testach kreatywności niż uczniowie nauczycieli z grupy X.

Po upływie zaplanowanych 3 miesięcy zajęć, badaniu poddano 522 uczniów należących do klas prowadzonych przez nauczycieli z powyższych grup. Nie wprowadzono żadnych dodatkowych kryteriów włączenia uczniów do grupy badawczej/wyłączenia z niej – co podnosi trafność ekologiczną wyników, ale utrudnia ustalenie efektów manipulacji eksperymentalnej. Uczniowie rozwiązywali Rysunkowy Test Twórczego Myślenia TCT-DP Urbana i Jellena, Test 30 Kółek Boba McKima oraz autorski test budowania modeli przestrzennych (oceniany na podstawie 5 kryteriów przez trzech sędziów kompetentnych).

Analiza ilościowa wyników objęła statystyki podstawowe oraz sprawdzenie korelacji pomiędzy testami. Ponadto Autorka wykonała serię analiz wariacji MANOVA

ul. Romana Ingardena 6

30-060 Kraków

tel. 12 663 24 15

www.psychologia.uj.edu.pl

UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Wydział Filozoficzny

Instytut Psychologii

(osobna analiza dla każdego z testów kreatywności) w celu sprawdzenia, czy przynależność do grupy eksperymentalnej miała wpływ na wyniki uzyskane przez dzieci. Autorka na podstawie tej analizy uznała, że wpływ manipulacji eksperymentalnej był najsilniejszy w przypadku testu budowania modeli przestrzennych (najwyższe wyniki uzyskała grupa DZT), słabszy w przypadku testu 30 kótek (podobnie i w tym przypadku najwyższe wyniki uzyskała grupa DZT), oraz nieistotny statystycznie w przypadku TCT-DP. W podsumowaniu mgr Duda-Jaśkiewicz stwierdza, że „istotne efekty przynosi jedynie łączenie interwencji poznawczo-koncepcyjnej, czyli zaznajomienie nauczyciela z metodą Design Thinking wraz z przekazaniem mu narzędzi do kreatywnego działania w postaci multidyscyplinarnego zestawu metodycznego” (str. 186). Autorka uznała także, że efekty interwencji najlepiej widać w zakresie zadań podobnych do tego, czego dzieci uczyły się z wykorzystaniem warsztatu (a więc transferu bliskiego).

Kolejnym elementem pracy mgr Dudy-Jaśkiewicz była analiza przebiegu wdrożenia (rozdział 9), obejmująca zebrane w ramach indywidualnych wywiadów pogłębionych (wywiad ustrukturyzowany) relacje nauczycieli z pracy z wykorzystaniem zestawu i metody DT. Badanie pokazało, że zestaw jest niezwykle uniwersalny, zaś nauczyciele wypracowują własne sposoby działania, doceniając wartość szkolenia z DT jako dodatku do samego sprzętu. Zdaniem nauczycieli zestaw rozwija wyobraźnię, odwagę i ciekawość świata uczniów.

Ostatnim etapem pracy było przedstawienie wypracowanej interwencji – w postaci zestawu i warsztatu DT dla nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej – reprezentantom środowisk opiniotwórczych i potencjalnie odpowiedzialnych na komercjalizację przedsięwzięcia – w celu poznania ich opinii na temat rezultatów projektu. Badanie miało formę zogniskowanego wywiadu fokusowego z przedstawicielami *Centrum Nauki Kopernik*, *Ośrodka Rozwoju Edukacji* i firmy *Moje Bambino* (producenta pomocy szkolnych). Uczestniczki grupy fokusowej spostrzegały zestaw jako „coś znanego”, „kuferek trenerski”, „zestaw kreatywności”. Osoby badane pozytywnie odniosły się do obu elementów interwencji. Doceniły łączenie zestawu z formą instrukcji (tu w postaci treningu DT). Ten rozdział kończy propozycja etapów stworzenia produktu w komercyjnej formie i wprowadzenia go do sprzedaży.

W mojej ocenie praca mgr Dudy-Jaśkiewicz jest nowatorska i ma wiele zalet.

1. Przedstawiony projekt jest interdyscyplinarny – integruje elementy nauki o kulturze, pedagogiki i psychologii z elementami badań rynku. Praca ma charakter wdrożeniowy, a więc jej celem jest dokonanie przekładu wyników badań naukowych na praktykę. Cel ten jest realizowany również dzięki

ul. Romana Ingardena 6

30-060 Kraków

tel. 12 663 24 15

www.psychologia.uj.edu.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

włączeniu do działań projektowych przedstawicieli różnych stron odpowiedzialnych za ukształtowanie badanej interwencji w obszarze społecznym (doktorantka nazywa tę właściwość „transobszarowością”). W moim odczuciu projekt mgr Dudy-Jaśkiewicz stanowi doskonały przykład badań prowadzonych w duchu społecznej odpowiedzialności nauki.

2. Jako projekt wdrożeniowy, praca z definicji opiera się na współpracy jednostki naukowej z otoczeniem społeczno-gospodarczym i prowadzi do wprowadzenia w tych podmiotach efektów działalności naukowej Doktorantki. Efekty pracy mgr Dudy-Jaśkiewicz obejmują:

- a. **nową wiedzę dotyczącą rodzaju wsparcia, jakiego nauczyciele potrzebują, by lepiej angażować się w rozwijanie kreatywności uczniów** nauczania początkowego; zgodnie z wynikami przeprowadzonych badań, wspieranie nauczycieli w ich działaniach wymaga dostarczenia dydaktykom nie tylko odpowiednich pomocy naukowych (np. w formie multidyscyplinarnego zestawu metodycznego), ale też metod pracy z uczniem (np. w postaci procedury DT); jest prawdopodobne, że na ich pracę na lekcji wpłynęła również zmiana postaw samych nauczycieli związana z udziałem w szkoleniach DT i udziałem w projekcie;
- b. **nową wiedzę w postaci autorskiego modelu pracy z nauczycielem** przy użyciu multidyscyplinarnego zestawu metodycznego i techniki twórczego myślenia Design Thinking;
- c. **nowe narzędzie pomiarowe w postaci oryginalnego testu konstrukcyjnego do pomiaru kreatywności**; póki co test nie został opracowany psychometrycznie, ale zachęcam autorkę do tych działań, ponieważ koncepcja testu mgr Dudy-Jaśkiewicz jest interesująca na tle istniejących narzędzi do pomiaru kreatywności;
- d. **projekt multidyscyplinarnego zestawu metodycznego**, opracowany we współpracy z nauczycielami, oceniony pod kątem użyteczności (tj. potencjału stymulowania myślenia kreatywnego wśród uczniów nauczania początkowego) w badaniach doktorantki;
- e. **propozycję komercjalizacji interwencji** obejmującą zestaw metodyczny i scenariusze pracy z uczniem); projekt został przygotowany we współpracy z przedstawicielami *Centrum Nauki Kopernik*, *Ośrodka Rozwoju Edukacji* i firmy *Moje Bambino* (producenta pomocy szkolnych).

Wydział Filozoficzny

Instytut Psychologii

ul. Romana Ingardena 6

30-060 Kraków

tel. 12 663 24 15

www.psychologia.uj.edu.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Wydział Filozoficzny

Instytut Psychologii

3. Przedstawiony projekt wyróżnia też przyjęty przez autorkę sposób myślenia o kształceniu i rozwijaniu kompetencji uczniów, mieszczący się w obszarze pedagogiki konstruktywistycznej i tzw. zwrotu w edukacji. Te nurty dokonują reinterpretacji podstawowych pojęć z zakresu pedagogiki. Ludzie uczą się świata tworząc jego obraz, a nie zaledwie odtwarzając. Wiedza jest subiektywnym doświadczeniem. Nauczanie to dostarczanie metaobserwacji, a uczenie się to dostrzeganie różnic.
4. Zaletą pracy jest także przyjęta przez Autorkę metoda, oparta na zastosowaniu mieszanej strategii badawczej, tj. na połączeniu metod jakościowych i ilościowych, co doskonale wpisuje się w specyfikę problemu badawczego. Zdecydowanie zgadzam się z autorką, że czysto „ilościowy” model badań jest niedostosowany do zrozumienia niezwykle złożonych i dynamicznych kontekstów edukacji, zaś wiedza wytwarzana przez różnorodne metodologie jest niezbędna, jeśli proponowane praktyki odpowiadać mają potrzebom społecznym (Lincoln & Cannella, 2004). Warto też zaznaczyć, że badania jakościowe w sposób naturalny łączą się z podejściem aktywnym i krytycznym wobec rzeczywistości społecznej (Denzin & Lincoln, 2009) i w tym rozumieniu stanowią rodzaj praktyki społecznej. Tworząc zamierzoną interwencję, mgr Duda-Jaśkiewicz w taki właśnie proces badania inicjującego i organizującego zmianę się włączyła.
5. Jednocześnie uzupełnieniem analiz jakościowych było badanie ilościowe. Tego typu badania skuteczności interwencji w obszarze kreatywności są niezwykle trudne, a zarazem pożądane.

Podkreślając nowatorstwo, wieloaspektowość i praktyczny wymiar badań mgr Dudy-Jaśkiewicz, chciałabym poddać dyskusji pewne kwestie metodologiczne, które w moim odczuciu można było przeprowadzić inaczej, z korzyścią dla pracy.

1. W części jakościowej badań wszelkie interpretacje prowadzone są przez Autorkę w sposób nieustrukturyzowany. Mgr Duda-Jaśkiewicz zapoznając się z materiałem empirycznym (zastanym, z dyskusji, z wywiadów grupowych), próbuje rekonstruować obraz założeń i znaczeń składających się na kulturowy świat rozmówców, nie kierując się żadnymi wcześniej przyjętymi zasadami. Odmienne i częściej stosowane w psychologii podejście, które można w tej sytuacji zastosować, opiera się na poszukiwaniu w analizowanym materiale wcześniej zdefiniowanych kategorii. Nie jest to jednak konieczne w sytuacji, gdy badanie ma swoją kontynuację w postaci badania ilościowego. Jestem

ul. Romana Ingardena 6

30-060 Kraków

tel. 12 663 24 15

www.psychologia.uj.edu.pl

jednak ciekawa, dlaczego autorka nie zdecydowała się na stworzenie kodów dla analizy danych z poszczególnych badań jakościowych.

2. Krytycznie oceniam badanie ilościowe dotyczące wpływu zaprojektowanej interwencji na poziom kreatywności uczniów. Dotyczy to trzech przyjętych w badaniu rozwiązań metodologicznych.

Po pierwsze, wprawdzie w badaniu uczestniczyła względnie duża liczba dzieci, jednak kluczową zmienną jest tu liczba nauczycieli w poszczególnych grupach eksperymentalnych, wyznaczonych rodzajem zastosowanej manipulacji (Z, DT i DTZ i X). Ta wartość jest niestety niska, zwłaszcza jeśli weźmiemy pod uwagę, że dobór nauczycieli do grup eksperymentalnych nie był losowy, zaś sami nauczyciele reprezentowali bardzo różne szkoły i środowiska.

Po drugie, aby testować efekt interwencji w postaci zmiany poziomu kreatywności uczniów, plan eksperymentalny powinien zakładać dwukrotny pomiar zmiennej zależnej: przed podjęciem interwencji i po jej przeprowadzeniu (czyli tzw. pretest i posttest). Tymczasem tu zastosowano tylko jeden pomiar na zakończenie okresu badania. Ten mankament jest szczególnie istotny, gdyż brak pretestu (dodatkowo przy nielosowym doborze nauczycieli do grup, różnorodności środowisk szkolnych reprezentowanych w badaniu i obecnym sposobie analizy) stawia pod znakiem zapytania możliwość wnioskowania o rezultatach podjętej interwencji. Brak danych z pretestu nie pozwala wykluczyć sytuacji, iż poziom zmiennej zależnej (kreatywności uczniów) u niektórych uczniów był wyższy już na wstępie – więc i po interwencji okazał się wyższy. Nie możemy też wykluczyć, iż wstępny poziom zmiennej zależnej (kreatywności) wpłynął na wielkość efektu zmiennej niezależnej (rodzaju interwencji) (inaczej mówiąc: interwencja prowadząca do podniesienia kreatywności uczniów mogła mieć różne skutki w zależności od wyjściowego poziomu kreatywności uczniów; byłby to efekt moderacji, w którym moderatorem jest zmienna zależna).

Po trzecie, przyjęty sposób analizy danych zupełnie ignoruje potencjalne źródło różnic w efektach interwencji, jakie stanowią sami nauczyciele (istnieje możliwość, że niezależnie od swojej przynależności do grupy eksperymentalnej, niektórzy nauczyciele silniej wpływali na kreatywność swoich uczniów, a inni słabiej). Pewnym „ratunkiem” dla zrozumienia roli tego czynnika mogłaby być hierarchiczna analiza wariancji (układ zagnieżdżony). Proponowałabym przeprowadzenie analizy, w której czynnik „uczeń” jest zagnieżdżony w czynniku „nauczyciel”, a ten zaś – w czynniku „grupa

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Wydział Filozoficzny

Instytut Psychologii

ul. Romana Ingardena 6

30-060 Kraków

tel. 12 663 24 15

www.psychologia.uj.edu.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

eksperymentalna”. Pozwoliłoby to we wnioskowaniu uwzględnić fakt wewnętrznego zróżnicowania w grupach badanych uczniów i nauczycieli. Niestety, bieżący plan badawczy i przeprowadzone analizy nie uprawniają nas do wnioskowania, która z zastosowanych manipulacji eksperymentalnych (interwencji) jest najlepsza.

Powyższe mankamenty badania ilościowego trudno pominąć w recenzji. To badanie stanowi jednak tylko jeden fragment wieloetapowego, złożonego projektu, dlatego nie jest decydujące dla mojej końcowej oceny pracy.

3. Moją uwagę zwróciło też swego rodzaju przesunięcie w zakresie cytowanej literatury. W pracach naukowych zwykle korzysta się z tekstów źródłowych (oryginalne artykuły z wynikami badań pierwszego i drugiego stopnia, przeglądy). Natomiast doktorantka odwołuje się raczej do monografii, gdzie poruszana problematyka jest w jakimś sensie przetworzona przez autora. Doktorantka korzysta również z licznych dokumentów wytworzonych w sferze pozaakademickiej (np. zalecenia firm konsultingowych, raporty z badań zleconych na potrzeby Komisji Europejskiej, itp.). W kontekście doktoratu wdrożeniowego takie podejście wydaje się uzasadnione, choć siłą rzeczy prowadzi do pominięcia niektórych pozycji skądinąd podstawowych dla poruszanej problematyki (np. badania nad cechami osobowości sprzyjającymi twórczości). Zdarza się również, że we wstępie połączone zostają prace pochodzące z różnych dziedzin (np. zestawianie koncepcji Richarda Floridy 3T ery twórczości z koncepcją inwestycyjną Sternberga i Lubarta na podstawie powierzchownego podobieństwa; zresztą opis tej drugiej teorii w tym miejscu pracy wydaje się dość przypadkowy; str. 58).
4. Niektóre wnioski wyciągane przez Doktorantkę nie są dla mnie oczywiste. Na przykład, na str. 95 Autorka podsumowuje przegląd pomocy dydaktycznych na podstawie oferty dostępnej w Internecie. W tym świetle uznaje, że projektowany przez nią zestaw powinien spełniać kilka warunków: zestaw powinien mieć neutralną kolorystykę, bez koloru dominującego, i nie powinien kojarzyć się jednoznacznie z żadnym typem aktywności (nie powinien budzić skojarzeń typu: „do malowania”, itp.), natomiast powinien zawierać zagadki logiczne. Brakuje mi jednak uzasadnienia dla tych wniosków – czy one są stawiane w opozycji do istniejących zestawów? Właściwie dlaczego nie chcemy dominującego koloru?

Uwagi drobne:

Wydział Filozoficzny

Instytut Psychologii

ul. Romana Ingardena 6

30-060 Kraków

tel. 12 663 24 15

www.psychologia.uj.edu.pl

UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

1. Na str. 16 Autorka pisze: „Wskazuję dwie hipotezy. Główna mówi o tym, że kreatywność jest kompetencją przyszłości, którą należy wspierać już na etapie edukacji wczesnoszkolnej”; psycholog eksperymentalny powiedziałby że to tezy pracy, ale na pewno nie hipotezy (bo nie są w tej pracy weryfikowane). Hipotezy we właściwym tego słowa znaczeniu to te nazwane w pracy „hipotezami szczegółowymi”.
2. W pracy nie ma potrzeby zamieszczania tak obszernego opisu kryteriów uznanego testu, jakim jest DP-TCT (kryteria są opisane w ogólnodostępnym podręczniku).
3. Do testu „30 kółek” nie podano cytowania.
4. W psychologii w pracach doktorskich nie praktykuje się również zamieszczania w głównej części pracy danych uczestników (nie widzę też takiej potrzeby w przypadku tej pracy; co najwyżej dane te mogłyby się znaleźć w aneksie, jeśli osoby badane wyraziły na to zgodę).
5. Określenie ‘wielozmiennowa analiza wariancji’ (str. 128) na przeprowadzoną analizę jest niepoprawne.
6. W Tabeli 23 pojawiają się błędy w zapisie wartości liczbowych.

Wydział Filozoficzny

Instytut Psychologii

Przechodząc do konkluzji stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr Anety Dudy-Jaśkiewicz przedstawia wyniki istotnych badań przeprowadzonych z wykorzystaniem różnorodnych strategii badawczych, których efektem jest nowa wiedza w postaci interwencji służącej rozwijaniu kreatywnego myślenia u dzieci w ramach nauczania początkowego. O wartości zaproponowanego rozwiązania decyduje poziom naukowy i udokumentowany warsztat badawczy, a przede wszystkim szczególne nastawienie Doktorantki polegające na włączeniu się za pośrednictwem swojego projektu w proces tworzenia zmian w wybranej przez siebie rzeczywistości społecznej. Stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr Anety Dudy-Jaśkiewicz odpowiada warunkom określonym w Ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (art. 187) oraz wnoszę do Rady Naukowej Instytutu Nauk Humanistycznych Uniwersytetu SWPS o dalsze postępowanie w przewodzie doktorskim.

ul. Romana Ingardena 6

30-060 Kraków

tel. 12 663 24 15

www.psychologia.uj.edu.pl